

Beslut

efter kvalitetsgranskning av lärares arbete för
att tidigt motverka könsbundna utbildnings-
och yrkesval vid Fröviskolan F-6 i Lindesbergs
kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Fröviskolan F-6 avseende verksamhetens kvalitet vad gäller lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att undersöka hur skolor genom undervisning och studie- och yrkesvägledning arbetar i årskurs 4-6 för att vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv. I granskningen bedöms följande frågeställning:

- I vilken utsträckning arbetar lärare i undervisningen med att motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området vilket beskrivs i bilaga 2. I denna bilaga finns också beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. På det granskade området bedöms om skolan/verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola/verksamhet bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Fröviskolan F-6 i följande utsträckning:

Lärare arbetar *i låg utsträckning* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Lärarna behöver utveckla sitt arbete med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt.

- Lärarna behöver kontinuerligt anlägga ett jämställdhetsperspektiv på undervisningens innehåll samt ge eleverna möjlighet att samtala om och reflektera över begränsande könsstereotypa föreställningar.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2024-05-24 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8801) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning inom området.

Lärares arbete för att motverka könsstereotypa föreställningar

Inom detta område granskas hur lärare arbetar för att skapa en jämställd undervisning, hur lärare arbetar för att undervisa om jämställdhet och hur lärare arbetar med studie- och yrkesvägledning i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna arbetar *i låg utsträckning* med att i undervisningen motverka begränsande könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och framtida utbildnings- och yrkesval.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärare i låg grad har ett normmedvetet förhållningssätt och att lärarna sällan medvetet utformar undervisningen så att den inte reproducerar könsstereotypa föreställningar. Den visar också att lärarna till viss del arbetar med att skapa ett inkluderande klassrumsklimat avseende bemötande och tilltal.

Granskningen visar vidare att lärarna endast sporadiskt och i ett fåtal ämnen undervisar om jämställdhet och sällan låter eleverna samtala om och reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar och uttryck. Granskningen visar också

att lärare sällan stärker elevers upplevelser av den egna förmågan genom att uppmuntra ansträngningar som går emot könsstereotypa intressen. Lärarna genomför vissa studie- och yrkesvägledningsmoment i sin undervisning i några ämnen, men de problematiserar sällan utbildningsvägar eller yrken utifrån ett könsperspektiv. Slutligen visar granskningen att tillgång till en studie- och yrkesvägledare saknas på skolan och att lärarna också saknar strategier för att hålla sig uppdaterade kring SYV-frågor, i syfte att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval utifrån ett könsperspektiv.

Lärares arbete för att skapa en jämställd undervisning

Granskningen visar att lärare i låg grad har ett normmedvetet förhållningssätt. I intervju med lärare framgår att de inte har några strukturerade samtal kring normer och könsmonster eller strategier för att motverka sådana i undervisningen, även om frågor om normer ibland kommer upp spontant i samtal i arbetslaget och vid ämnesträffar, när de pratar om exempelvis val av skönlitteratur med kollegor eller utifrån sådant som kommer upp i elevgruppen. Samtidigt säger flera lärare att de snarare diskuterar normer utifrån etnicitet och kultur än utifrån kön. Rektorn säger att frågor om normer togs upp spontant i kollegiet med anledning av Skolinspektionens förestående granskning, men rektorn tycker att normmedvetenhet kring kön redan sitter i ryggraden hos lärarna och därför inte är något som föranleder aktiva samtal. Eleverna däremot ger flera exempel på lärares skilda beteende gentemot dem utifrån om lärarna är män eller kvinnor. Exempelvis säger pojkarna att "killlärarna" förstår dem bättre och agerar annorlunda gentemot dem än "tjej-lärarna". Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framgår också att det finns tydliga könsmonster på skolan, både vad gäller hur eleverna agerar på raster och vad gäller deras förhållningssätt i undervisningen. Både lärare och elever säger att pojkarna är mer fysiska, stökigare och mer högljudda och ibland undviker att ta ansvar, medan flickorna är försiktigare, mer ansvarstagande och vill visa att de kan. Lärarna beskriver också att pojkarna ibland ger uttryck för lite väl gott självförtroende i förhållande till sin förmåga, medan det för flickorna är det omvända förhållandet. Lärarna säger förvisso att det finns undantag, men då pratar de om individer, snarare än i termer av grupp beteenden och könsmonster. Varken lärare eller rektorn kan dock ge exempel på hur de arbetar med sin egen medvetenhet om vilka normer de själva signalerar eller agerar utifrån.

Vidare visar granskningen att lärarna sällan medvetet utformar undervisningen så att den inte ska reproducera könsstereotypa föreställningar, även om de till viss del arbetar med att skapa ett inkluderande klassrumsklimat avseende bemötande och tilltal. I intervjuer med lärare och elever framkommer att könsmonster och sätt att

undvika reproduktion av sådana mönster sällan ligger till grund för hur lärarna utformar undervisningen. Lärarna säger visserligen i intervjun att de varierar undervisningen för att alla ska kunna hänga med och få komma till tals. De kan exempelvis använda sig av miniwhiteboards för att alla elever ska kunna svara skriftligen på en fråga utan att de mer högljudda pojkarna tar över. Lärarna säger dock att de sällan funderat på vad gruppen pojkar respektive gruppen flickor behöver specifikt i undervisningssituationen. Enligt eleverna så föredrar de olika sätt att arbeta, där flickorna vill jobba individuellt i högre utsträckning, medan pojkarna vill arbeta tillsammans med andra och helst muntligt. Vad beträffar lärarnas strategier när de väljer undervisningsmaterial, så är kön sällan en parameter, även om en lärare har noterat att det är viktigt att ha exempel med både pojkar och flickor för att alla elever i klassen ska bli engagerade och komma till tals. Emellertid är lärarna mer medvetna om kategorin etnicitet och de är noga med att representationen i undervisningsmaterialet svarar mot elevunderlaget i detta avseende. Någon lärare säger att nyare material redan är balanserat vad gäller kön och att det då är viktigare att fokusera på andra aspekter av mångfald. Eleverna säger att böcker och filmer i undervisningen handlar om både pojkar och flickor, men de kan inte minnas att de någon gång har diskuterat frågan om representation i undervisningsmaterialet med sina lärare. När det gäller taltid beskriver lärarna att de har medvetna metoder för hur de fördelar taltid lika mellan samtliga elever, exempelvis genom att dra stickor med elevernas namn eller dela ut frågor till elever oavsett om de räcker upp handen eller inte. Lärarna har också metoder för hur de strategiskt delar in eleverna inför grupparbeten.

Lärares undervisning om jämställdhet

Granskningen visar att lärarna endast sporadiskt och i ett fåtal ämnen undervisar om jämställdhet. Av intervjuer med lärare, elever och rektorn framgår att lärarna inte inkluderar jämställdhetsperspektivet i sin undervisning på ett planerat och kontinuerligt sätt. Rektorn säger att hen inte givit lärarna ett specifikt uppdrag att utifrån det centrala innehållet identifiera aspekter på jämställdhet möjliga att inlemma i undervisningsmomenten. Likaledes uppger lärarna att de inte har jämställdhet i fokus i sin planering, även om det kommer in naturligt i vissa ämnen som exempelvis SO (samhällsorienterade ämnen). I ämnen där det centrala innehållet inte explicit innehåller skrivningar om jämställdhet ser lärarna inga möjligheter att föra in frågan om jämställdhet. Lärarna exemplifierar resonemanget med problemlösning och bråk i matematiken eller jämförande texter i svenskan samt jämförelser mellan religioner i religionskunskap, där de inte ser möjligheter att inkludera jämställdhetsperspektivet. Inte heller tar lärarna upp statistik om hur villkoren för män och kvinnor ser ut i hemmen eller i samhället. Någon lärare berättar däremot

att hen försöker att välja högläsningstexter där både pojkar och flickor förekommer. Enligt eleverna så är jämställdhet något de har pratat om i SO när de talat om att kvinnor förr inte fick jobba eller rösta. I övrigt kan eleverna inte minnas några specifika tillfällen i undervisningen då de talat om jämställdhet, men de minns att det är en fråga de berört i värdegrundsarbetet. Rektorn säger att hen inte vet hur lärarna arbetar med jämställdhetsperspektivet specifikt och hen har heller inte sett jämställdhet diskuteras under sina lektionsobservationer.

Granskningen visar också att lärarna sällan låter eleverna samtala om och reflektera kring begränsande könsstereotypa föreställningar och uttryck. I intervjun med lärarna framkommer att de inte planerar för tillfällen då eleverna kan erbjudas möjlighet att reflektera över och sätta ord på sina egna funderingar inom jämställdhetsområdet. Exempelvis framgår att när lärarna pratade om olika yrken i SO, så konstaterade elever att många i kommunen arbetar på "bruket", en industrianläggning i kommunen, men fördelningen av jobb ur ett könsperspektiv diskuterades inte i sammanhanget. Visserligen säger rektorn att lärarna fångar elevernas tankar kring jämställdhet när frågan kommer upp spontant, men intervjuade lärare och elever kan ge få exempel på när samtal om jämställdhet faktiskt har ägt rum. Eleverna berättar i intervjuer att de sällan pratar om jämställdhet, men att de önskar att de hade gjort det oftare. Frågan behandlas främst om läraren tar tag i något som kommer upp spontant eller på förekommen anledning. Eleverna säger till exempel att det händer att lärarna tar upp frågan om vem som får spela fotboll med vem på rasterna, eller att alla ska vara beredda att jobba med alla. Även av Skolinspektionens enkät från vårterminen 2023 framgår att eleverna upplever att de inte ofta problematiserar känsliga frågor. Elevernas svar ligger en bit under rikets snitt på frågan om huruvida de arbetar med kritiskt tänkande i skolan. Lärarna säger att de brukar diskutera dessa enkätresultat på studiedagarna efter terminsslutet, men de är inte bekanta med just denna siffra och den förvånar dem, säger de.

Vidare visar granskningen att lärare sällan stärker elevers upplevelser av den egna förmågan genom att uppmuntra ansträngningar som går emot könsstereotypa intressen. Av intervjuer med lärare och elever framgår att det på skolan finns föreställningar om kön kopplat till vissa aktiviteter och intressen, men att lärarna sällan arbetar aktivt för att problematisera eller vidga elevernas perspektiv i det avseendet. De arbetar heller inte aktivt med att stärka elevernas tro på sin förmåga inom områden som traditionellt förknippas med det andra könet. Tvärtom beskriver lärarna elevernas intressen som könskodade och sammanfattar det som att pojkar gillar att meka och flickorna gillar smink och sociala medier, men lärarna kan inte presentera några exempel på när eller hur de problematiserat detta förhållande och utmanat eleverna i det. Någon lärare berättar dock att hen brukar använda sig

själv som ett exempel för att utmana stereotyper utifrån att hen har icke könstypiska intressen. Enligt intervjuer med elever är lärare inte alltid konsekventa när de vill uppmuntra elever att testa något som går emot den könsstereotypa föreställningen om ett intresse eller undervisningsmoment. Flickorna säger exempelvis att pojkar som inte vill sjunga på musiken eller dansa i idrott och hälsa får veta att de måste göra det eftersom det ingår i det centrala innehållet, men att det trots detta händer att de slipper. Lärarna ser dock just idrottsämnet som en möjlighet att introducera nya aktiviteter som alla får prova på och berättar även om eftermiddagsaktiviteten *Dans för hälsa*, ett kommunövergripande projekt vars syfte är att motverka psykisk ohälsa hos flickor. Efter att pojkarna på skolan haft synpunkter på att de inte fick delta, riktar sig projektet nu till både pojkar och flickor, men flickorna uttrycker att det har fått som konsekvens att deltagandet blivit mer kravfyllt. Vidare säger elever att lärarna inte lyfter fram elever som håller på med icke könstypiska aktiviteter i klassen, då det skulle kunna kännas för utpekande. Flickorna uttrycker oro över att om de skulle visa intresse för ett typiskt pojkinsintresse, så skulle de hamna i "trubbel" med pojkarna, eftersom lärare inte har pratat om att det kan vara så att man intresserar sig för något som betraktas som typiskt för det andra könet. Pojkarna konstaterar att pojkar och flickor är olika "typer" som tycker om olika saker, men säger att det inte är något de pratar om i skolan.

Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Granskningen visar att lärarna genomför vissa studie- och yrkesvägledningsmoment i sin undervisning i några ämnen, men att de sällan problematiserar utbildningsvägar eller yrken utifrån ett könsperspektiv. I intervju med lärarna framkommer att det främst är inom SO som de undervisar om olika yrken och vad som krävs för att ta sig dit. Dock har de även i teknikämnet arbetat med yrken, exempelvis genom att eleverna vid ett tillfälle skulle bygga ett hus. Då diskuterade de vilka yrkeskategorier som behövs för husbygge, samt vilken utbildning och vilken lön dessa yrkeskategorier har. Därutöver ger lärarna exempel på tillfällen då de spontant pratat om yrken på grund av frågor som har kommit upp, exempelvis när en elev berättade att hen vill bli astronaut, eller när ridintresset hos en elev gjorde att samtalet kom att handla om yrkena ridande polis och hundförare. Lärarna medger dock att de inte alltid tar tillfället i akt att problematisera yrkesval utifrån ett könsperspektiv i dessa spontana samtal. Eleverna minns att de pratade om yrken i samband med ett moment i SO som handlade om arbete och pengar och att det har hänt att de pratat om vad man behöver kunna för att bli exempelvis ingenjör. Enligt eleverna har de dock inte pratat om hur vissa yrken traditionellt har kopplats till ett visst kön, även om de har pratat om att alla kan bli vad de vill, oavsett kön. Lärarna säger att det någon gång har hänt att de har pratat med eleverna om att vissa kön är

överrepresenterade i vissa branscher och att de försökt nyansera och vidga elevernas perspektiv när eleverna säger att de vill bli samma sak som mamma och pappa, vilket på bruksorten Frövi ofta innebär konstypiska jobb. Någon lärare har också vid ett tillfälle i samhällskunskapen pratat om hur den lokala arbetsmarknaden ser ut, men utan att lyfta frågan om könsfördelningen inom olika yrken, till exempel mansdominansen på "bruket". Enligt lärare och elever har de inte gjort några studiebesök på senare år. Det beror dels på att pandemin lade käppar i hjulet, dels, enligt rektorn, på kostnaderna för att hyra in bussar. Inte heller har de haft besök av några föräldrar som berättat om sina yrken, säger lärare och elever. De pratar dock framtidsplaner med sina elever vid utvecklingssamtalen och då händer det att föräldrar kommenterar sin egen yrkeskarriär.

Slutligen visar granskningen att tillgång till en studie- och yrkesvägledare (SYV) saknas på skolan och att lärarna också saknar strategier för att hålla sig uppdaterade kring SYV-frågor, i syfte att vidga elevernas perspektiv på framtida studie- och yrkesval utifrån ett könsperspektiv. Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår att det saknas en studie- och yrkesvägledare på skolan. Lärarna säger att de vet att det är en del av deras uppdrag att hålla sig ajour inom SYV-området, men enligt några lärare så håller de sig främst uppdaterade genom att det råkar vara så att deras egna barn står i begrepp att välja studievägar. Rektorn vet inte hur eller om lärarna håller sig uppdaterade kring frågor om utbildningsvägar och arbetsmarknad. Dock håller en närliggande högstadieskola på att rekrytera en SYV och tanken är då att Frövi F-6 ska få ta del av den personens kompetens.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom alla ovan beskrivna områden, men att ett första steg är att utveckla följande:

- Lärarna behöver utveckla sitt arbete med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt.

Granskningen visar att lärarna på Fröviskolan F-6 överlag har en låg medvetenhet om normer och att de sällan reflekterar tillsammans inom kollegiet över vilka könsnormer de själva förmedlar eller vilka mönster som finns bland eleverna. Även om lärarna arbetar aktivt med tilltal och bemötande för att skapa ett inkluderande klassrumsklimat, lyfter de sällan frågor som rör hur normer och kön gestaltas i undervisningen.

Av läroplanens inledande del, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹

I läroplanens avsnitt om normer och värden anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Lärare ska specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att, under ledning av rektorn, utveckla arbetet med att låta undervisningen genomsyras av ett normmedvetet förhållningssätt. Detta kan exempelvis ske genom att lärarna skapar sig en gemensam bild av vilka könsmonster och normer kring kön som kommer till uttryck på skolan och i de olika elevgrupperna. Det innebär också att lärarna i högre grad och tillsammans med kollegor behöver reflektera över vilka normer de själva förmedlar och vilka skilda förväntningar de har på elever utifrån kön. Genom att identifiera rådande könsmonster kan lärarna sedan utforma sin undervisning på ett sådant sätt att den motverkar eventuella begränsande könsnormer. Konkret kan detta exempelvis ske genom att lärarna utarbetar medvetna strategier kring val av arbetssätt och examinationsformer, val av undervisningsmaterial, utformning av undervisningsexempel, organisation av grupparbeten eller placering av elever i klassrummet. Avgörande för ett gott arbete är att lärarna inte bara uppmärksammar könsmonster i undervisningen, utan också tar reda på vad sådana mönster beror

¹ Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag.

² Lgr 22, avsnitt 2.1, Normer och värden.

på. Att ha ett normmedvetet förhållningssätt i undervisningen innebär också att lärarna försöker utmana och problematisera de bakomliggande föreställningar och normer som identifieras.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsområde även behöver inledas inom följande:

- Lärarna behöver kontinuerligt anlägga ett jämställdhetsperspektiv på undervisningens innehåll samt ge eleverna möjlighet att samtala om och reflektera över begränsande könsstereotypa föreställningar.

Granskningen visar att lärarna inte planerar sin undervisning så att jämställdhetsperspektivet medvetet och kontinuerligt inkluderas i de olika ämnena. Lärarna ger inte heller eleverna återkommande möjligheter att samtala om och reflektera över könsstereotypa föreställningar som framöver kan komma att begränsa deras möjligheter. Det händer visserligen att lärarna i undervisningen lyfter könsstereotypa föreställningar på förekommen anledning, men detta sker inte på ett genomtänkt och medvetet sätt, vilket kan innebära att inte alla elever stärks i sin upplevelse av den egna förmågan att våga gå emot könsstereotypa föreställningar om ämnen, intressen och studievägar.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan, Skolans värdegrund och uppdrag, framgår bland annat följande: Skolan ska organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor³.

I läroplanen, avsnittet om Normer och värden, anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i

³ Lgr 22, 1. Skolans värdegrund och uppdrag.

det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet⁴.

Skolinspektionen rekommenderar därför lärarna att, under ledning av rektorn, systematiskt identifiera möjligheter att undervisa om jämställdhetsfrågor inom ramen för det centrala innehållet i respektive ämne. Lärarna bör också ta de tillfällen som uppkommer i undervisningen för att erbjuda eleverna möjligheter att samtala om och reflektera över begränsande könsstereotypa föreställningar vilka kan påverka deras framtid. Det är viktigt att i sammanhanget erbjuda eleverna planerade reflektions- och diskussionstillfällen i sin egen rätt, inte enbart som kommentarer i situationer som uppstår spontant. I arbetet ingår också att kontinuerligt arbeta för att stärka elevernas upplevelse av den egna förmågan inom områden som typiskt ansetts tillhöra det andra könets intressen och ämnespreferenser. Detta arbete sker med fördel i samarbete med kollegor, varför rektorn bör erbjuda konkreta förutsättningar för att ett sådant samarbete ska kunna utföras, och rektorn bör även följa upp att arbetet kommer alla elever till gagn.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Johansson

X Maria Lundström

Föredragande

Signerat av: Maria Lundström

I handläggningen av ärendet har även utredaren Ulrika Kolben Waaranperä deltagit.

⁴ Lgr 22, avsnitt 2.1, Normer och värden.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Fröviskolan är en F-6-skola med cirka 350 elever fördelade mellan två arbetslag, ett för årskurserna F-3 och ett för årskurserna 4-6. Skolan är tvåparallellig. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Följande kriterier granskas:

- Undervisningens form - hur lärarna utformar och genomför undervisningen utifrån ett jämställt och normmedvetet förhållningssätt.
- Undervisningens innehåll – hur lärarna undervisar om jämställdhet.
- Lärares arbete med studie- och yrkesvägledning i undervisningen

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval \(skolinspektionen.se\)](https://skolinspektionen.se)

Bilaga 3: Författningsstöd

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.